

Sygn. akt II Ca 655/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej II Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Andrzej Roman
Sędziowie:	SSO Ryszard Biegun SSR del. Piotr Łakomiak (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Magdalena Starostka

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2015 r. w Bielsku-Białej

na rozprawie

sprawy z powództwa Ł. H.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej

z dnia 15 lipca 2015 r. sygn. akt I C 685/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt II Ca 655/15

UZASADNIENIE

W dniu 6 maja 2015r. Ł. H., działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o zapłatę 4.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Wskazano, że w dniu 25 listopada 2013 roku powód nieumyślnie spowodował wypadek komunikacyjny, na skutek którego poszkodowana została J. W.. Powód wskazał, iż postępowanie karne toczące się przed Sądem Rejonowym w Bielsku-Białej Wydział IX Karny zakończyło się prawomocnym wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2014r. na mocy którego postępowanie zostało warunkowo umorzone na okres próby w wymiarze jednego roku. Jednocześnie w niniejszym wyroku, działając na podstawie art.67 § 3

k. k w zw. z art.46 § 2 k. k, orzeczono wobec powoda środek karny w postaci nawiązki na rzecz pokrzywdzonej w kwocie 4.000,00 zł. Powód wskazał, iż 28 maja 2014r. uiścił wskazaną kwotę na rzecz pokrzywdzonej J. W.. Powód podniósł, że w dniu wypadku samochód F. (...) był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w pozwanym towarzystwie ubezpieczeniowym. W związku z tym, że powód spełnił świadczenie w dniu 28 maja 2014 roku, zaś w dniu 12 czerwca 2014 roku wezwał stronę pozwaną do zwrotu zapłaconej kwoty, czego pismem z dnia 25 czerwca 2014r. pozwany odmówił. Powód wskazał, że strona pozwana odmówiła wypłaty twierdząc, że fakt zasądzenia w procesie karnym nawiązki od sprawcy wypadku, nie skutkuje po stronie ubezpieczyciela obowiązkiem wypłaty odszkodowania zasądzonej kwoty lub odpowiednio refundacji świadczenia realizowanego przez sprawcę szkody na rzecz osoby poszkodowanej. Pismem z dnia 28 lipca 2014r. powód ponownie zwrócił się do strony pozwanej o zwrot zapłaconej nawiązki.

Powód wskazał również, iż zwrócił się w przedmiotowej sprawie do Rzecznika Ubezpieczonych, który po merytorycznym rozpatrzeniu sprawy przedstawionej przez powoda, uznał stanowisko strony pozwanej za niezasadnione. Argumentując swoje stanowisko w sprawie, powód wskazał na linię orzeczniczą Sądu Najwyższego, zgodnie z którą sprawca wypadku komunikacyjnego, wobec którego zastosowano środek karny polegający na obowiązku naprawienia szkody, może domagać się od ubezpieczyciela, na mocy umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, zwrotu świadczenia zapłaconego na rzecz pokrzywdzonego.

W odpowiedzi na pozew (k. 35-38) strona pozwana, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podniesiono, że fakt zasądzenia od sprawcy wypadku nawiązki nie skutkuje po stronie ubezpieczyciela sprawcy obowiązkiem wypłaty poszkodowanemu zasądzonej kwoty lub odpowiednio refundacji świadczenia realizowanego przez sprawcę szkody na rzecz osoby poszkodowanej. W ocenie strony pozwanej, nawiązka oprócz funkcji kompensacyjnej, spełnia przede wszystkim funkcję represyjną, dlatego też ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie stanowi ubezpieczenia odpowiedzialności karnej i nawiązka stanowi element odpowiedzialności osobistej sprawcy za popełnione przestępstwo lub wykroczenie. Na poparcie swych twierdzeń pozwany zaznaczył, iż nawiązka jako środek karny który może być stosowany zamiast zobowiązania do naprawienia szkody, ma zupełnie inny cel do zrealizowania aniżeli pokrycie poniesionej przez pokrzywdzonego szkody. Celem jest finansowa uciążliwość dla sprawcy.

Wyrokiem z dnia 15 lipca 2015r. Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej w sprawie I C 685/15 orzekł, że:

1. zasądza od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w S. na rzecz powoda Ł. H. kwotę 4.000,00 złotych (cztery tysiące złotych 00/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 06 maja 2015 roku do dnia zapłaty,
2. zasądza od strony pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w S. na rzecz powoda Ł. H. kwotę 817,00 złotych (osiemset siedemnaście złotych 00/100) tytułem zwrotu kosztów procesu w tym kwotę 600,00 złotych kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy orzekając w powyższy sposób ustalił, że w dniu 25 listopada 2013r. doszło do wypadku, w którym powód kierujący pojazdem marki F. (...) nie ustępując pierwszeństwa potrącił przechodzącą prawidłowo przez jezdnię J. W.. W dacie zdarzenia odpowiedzialność cywilną kierującego pojazdem F. (...) (nr rej. (...)) ubezpieczał, w ramach umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu, pozwany (...) S.A z siedzibą w S. .

Postępowanie karne przeciwko powodowi, w związku z przedmiotową kolizją zakończyło się wyrokiem z dnia 7.04.2014r., którym warunkowo umorzono postępowanie na okres próby wynoszący jeden rok. Na mocy art. 67§3 kk w zw. z art. 46§2 kk orzeczono wobec powoda środek karny w postaci nawiązki na rzecz pokrzywdzonej J. W. w kwocie 4.000,00 zł.

Zgodnie z wskazaniem pokrzywdzonej J. W., powód dokonał zapłaty kwoty 4.000,00 zł w dniu 28 maja 2014., na wskazany przez nią rachunek bankowy córki D. W..

Pismem z dnia 12 czerwca 2014r., odebrany 18 czerwca 2014r. powód, w związku z dokonaniem wpłaty przedmiotowej nawiązki, zwrócił się do pozwanego o zwrot wypłaconej przez niego kwoty. W odpowiedzi z dnia 25 czerwca 2014r. pozwany poinformował, iż roszczenie powoda zostało oddalone ze względu na fakt, iż zasądzenie w procesie karnym nawiązki nie skutkuje po stronie ubezpieczyciela sprawcy obowiązkiem wypłaty poszkodowanemu zasądzonej kwoty.

Pismem z dnia 28 lipca 2014r. powód zwrócił się do Rzecznika Ubezpieczonych celem podjęcia przez niego działań interwencyjnych. Rzecznik Ubezpieczonych po merytorycznym rozpatrzeniu przedmiotowej sprawy, zajął stanowisko w którym wskazał, iż osobisty wymóg wykonania przez skazanego środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody lub nawiązki nie powoduje zmiany charakteru i zakresu tych środków, a wykonanie ich otwiera drogę do żądania od ubezpieczyciela OC, zwrotu spełnionych kwot. Rzecznik podniósł, iż celem wprowadzenia do systemu prawnego konstrukcji nawiązki czy obowiązku naprawienia szkody było stworzenie możliwości uzyskania rekompensaty straty wynikającej z przestępstwa, bez konieczności uruchamiania postępowania cywilnego/adhezyjnego w tym zakresie. Ponadto, nadrzędnym celem niniejszych środków karnych jest kompensacja tym samym Rzecznik uznał iż stanowisko pozwanych w sprawie za niezasadne.

Powyższe ustalenie faktyczne Sąd Rejonowy oparł o zebrane w sprawie dokumenty urzędowe oraz prywatne, stosownie do przepisów art. 244 KPC oraz art. 245 KPC, ponieważ ich autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu.

Podkreślić należy, że stan faktyczny sprawy był w istocie bezsporny. Spór sprowadzał się do oceny prawnej, czy powód może się domagać od ubezpieczyciela OC zwrotu uiszczonych nawiązki orzeczonej jako środek karny w postępowaniu karnym.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy zważył, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W myśl art. 46 § 1 KK, w razie skazania sąd może orzec, a na wniosek pokrzywdzonego lub innej osoby uprawnionej orzeka, obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; przepisów prawa cywilnego o przedawnieniu roszczenia oraz możliwości zasądzenia renty nie stosuje się. § 2. Zamiast obowiązku określonego w § 1 sąd może orzec nawiązkę na rzecz pokrzywdzonego. Z kolei zgodnie z przepisem art. 67 § 3 zd.1 KK, umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd zobowiązuje sprawcę do naprawienia szkody w całości albo w części, a może na niego nałożyć obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6a, 7a lub 7b, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub nawiązkę oraz zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2. Należy podkreślić, iż nawiązka stanowi samodzielny środek karny o złożonym charakterze: penalnym (represyjnym), kompensacyjnym, zadośćuczynienia za krzywdę (por. szerzej Buchała (w:) Buchała, Zoll, s. 365-366). Orzeczenie środka karnego w postaci nawiązki, zgodnie z treścią art.47 k.k jest możliwe w trzech kategoriach przestępstw wskazanych w tym przepisie, wśród nich znajduje się wskazany w art.177 k. k wypadek komunikacyjny, co znalazło zastosowanie w przedmiotowej sprawie.

W ocenie Sądu I instancji nie powinien budzić wątpliwości fakt cywilnoprawnego charakteru świadczenia. Do wniosku takiego prowadzi bowiem wykładania systemowa użytych przez ustawodawcę pojęć. Nie do pogodzenia z nią byłoby bowiem przyjęcie, że w spójnym, wewnątrznie niesprzecznym systemie prawa, takim samym pojęciom nadawać należy zupełnie odmienne znaczenie i przyjmować ich przeciwstawny charakter. Obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 67 § 3 k.k. opiera się (bowiem) na tych samych zasadach, co zobowiązanie cywilnoprawne i wysokość świadczenia nie może przewyższać wysokości tego zobowiązania (por. postanowienie SN z dnia 19 grudnia 2002 roku, sygn. akt III KK 415/02, LEX nr 583863). Stanowisko to podziela Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, przyjmując cywilnoprawny charakter świadczenia zasądzonego w oparciu o przepis art. 67 § 3 KK.

W ocenie Sądu Rejonowego na aprobatę, wbrew twierdzeniom strony pozwanej, zasługuje także linia orzecznicza przyjęta przez Sąd Najwyższy. W szczególności trafna jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 31/11, w której wskazano iż sprawca wypadku komunikacyjnego, wobec którego zastosowano środek karny polegający na obowiązku naprawienia szkody (art. 46 § 1 w związku z art. 39 pkt 5 k.k.), może domagać się od ubezpieczyciela - na podstawie umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów - zwrotu świadczenia zapłaconego na rzecz pokrzywdzonego (OSNC 2012/3/29, LEX nr 852336, www.sn.pl, OSP 2012/4/43, Biul.SN 2011/7/9). Uzasadniając tak przyjęte stanowisko Sąd Najwyższy wskazał, iż funkcja realizowana przez środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody nie wyczerpuje się w warstwie penalnej czy resocjalizacyjnej, nie można też nadawać tym funkcjom charakteru nadrzędnego, a zwrócić uwagę na istotę tak wprowadzonej konstrukcji prawnej, która sprowadza się do naprawienia czy zrekompensowania szkody doznanej przez pokrzywdzonego. Ponadto Sąd Najwyższy podkreślił, iż zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela ten konkretyzuje art. 34 ust. 1 u .b. o., zgodnie z którym z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Z żadnego z tych przepisów nie wynika wyłączenie odpowiedzialności ubezpieczyciela, gdy obowiązek naprawienia szkody orzeczony został jako środek karny. W odniesieniu do niniejszego wyroku Sądu Najwyższego, na uwagę zasługuje również potwierdzający stanowisko zajęte przez Sąd pogląd wyrażony w głosie J. K. (Palestra, 2013/7-8/188-192) do uchwały SN z dnia 13 lipca 2011 r., III CZP 31/11, która przyjmuje iż, z „żadnego przepisu prawa nie wynika wykluczenie odpowiedzialności ubezpieczyciela w wypadku, w którym obowiązek naprawienia szkody orzeczony został jako środek karny (obowiązek naprawienia szkody lub nawiązka), a wykonanie przez sprawcę wypadku komunikacyjnego orzeczonego wobec niego środka karnego w postaci obowiązku naprawienia szkody nie pozbawia go możliwości wystąpienia przeciwko ubezpieczycielowi z roszczeniem regresowym na podstawie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Nie ma [...] w istocie znaczenia, czy sprawca spełnił świadczenie wobec poszkodowanego dobrowolnie, czy też zobowiązany do tego wyrokiem karnym. Skoro naprawił szkodę, może domagać się zwrotu spełnionego świadczenia”

Sąd Rejonowy w pełni podziela stanowisko Sądu Najwyższego, które znajduje pełne zastosowanie w przedmiotowej sprawie. Należy podkreślić, iż tak przyjęta linia jest także zgodna z założeniem racjonalnego ustawodawstwa i spójności systemu prawa, na gruncie którego konstrukcje prawne o podobnym lub zbliżonej naturze powinny być pojmowane w sposób zbieżny, dlatego też przy uwzględnieniu treści art.46 § 2 KK, dotyczące oceny środka karnego w postaci nawiązki należy interpretować podobnie jak jest to przyjęte na gruncie linii orzeczniczej związanej z obowiązkiem naprawienia szkody.

Zgodnie z przepisem art. 822 § 1 KC, przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Mając na uwadze powołany przepis, a także powyższe wywody stwierdzić należy, że powodowi, który zamiast ubezpieczyciela spełnił na rzecz pokrzywdzonej w wypadku nawiązkę, przysługuje roszczenie regresowe o zwrot dochodzonej pozewem kwoty. W związku z powyższym w punkcie pierwszym wyroku zasądzono na rzecz powoda kwotę 4.000 zł należności głównej.

Co do żądanych odsetek, to samo żądanie odsetek ustawowych znajduje oparcie w art. 481 § 1 i §2 kc, zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe. W myśl art. 455 kc, jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania zobowiązania. Powód wezwał pozwanego do zapłaty wezwaniem doręczonym 18 czerwca 2014r., a więc zasadne było żądanie odsetek od daty późniejszej, tj. od dnia 6 maja 2015r. będącego dniem wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W punkcie drugim orzeczono o kosztach postępowania. Zgodnie z przepisem art. 98§1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez adwokata zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (art. 98 § 3 k.p.c). Powoda należało uznać za wygrywającego sprawę w całości. Na koszty procesu powódki zostały się: 200,00 zł opłata sądowa; 600,00 zł koszty zastępstwa procesowego; 17,00 zł opłata skarbową od pełnomocnictwa, w sumie 817,00 zł.

Pozwana zaskarża w całości wyrok Sądu Rejonowego w Bielsku - Białej z dnia 15 lipca 2014r. wydany w sprawie niniejszej wnosząc o :

1. zmianę wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenie wyroku z przekazaniem sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;
2. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokowi Sądu Rejonowego skarżący zarzucił zasądzenie odszkodowania ponad normalne następstwo szkody.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie oraz przyznani kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zarzut naruszenia prawa materialnego okazał się bezzasadny. Sąd Okręgowy w całości podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd I instancji, przyjmując je za własne. Sąd odwoławczy zaaprobował również rozważania prawne przeprowadzone przez Sąd Rejonowy, gdyż były wszechstronne, znajdując odzwierciedlenie również w orzecznictwie sądowym, a w szczególności w szeroko omówionej uchwale SN z dnia 13.07.2011r., III CZP 31/11.

Kolejnych argumentów za trafnością rozstrzygnięcia Sądu rejonowego dostarcza również analiza uzasadnienia wyroku SN z dnia 8.04.2015r. Sygn. akt V CSK 379/14, która wprawdzie dotyczyła innego zagadnienia, lecz w uzasadnieniu której Sąd Najwyższy stwierdził, że w świetle przepisów kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego (por. art. 415 k.p.k.), w wyroku skazującym sprawcę przestępstwa sąd karny może orzec o roszczeniach cywilnoprawnych związanych ze szkodą będącą jego skutkiem z urzędu lub z inicjatywy pokrzywdzonego. Może rozstrzygnąć o powództwie cywilnym wniesionym przez pokrzywdzonego jako powoda cywilnego (powództwie adhezyjnym), orzec o odszkodowaniu z urzędu, o nawiazce, obowiązku naprawienia szkody jako środka karnym lub jako środka probacyjnym; może także orzec o zadośćuczynieniu za doznaną krzywdę. Wyroki sądu karnego w zakresie orzekającym co do roszczeń majątkowych wynikających z przestępstwa są tytułami egzekucyjnymi.

W orzeczeniu tym akcentuje, się że także orzeczenie przez sąd karny o nawiazce na rzecz pokrzywdzonego przestępstwem uznaje się za orzeczenie o roszczeniach cywilnoprawnych związanych ze szkodą, a tym samym brak jest dostatecznych przesłanek, aby powód nie mógł dochodzić w niniejszym postępowaniu refundacji wypłaconej na rzecz pokrzywdzonego przestępstwem nawiazki, która ma charakter roszczenia majątkowego wynikającego z przestępstwa. Oczywiście, tak jak wskazuje to apelacja i jak wyjaśnił to sąd rejonowy nawiazka pełni również inne funkcje wynikające stricte z celów postępowania karnego, jako odrębnej dziedziny prawa, jednakże nie da się tych funkcji ściśle wyodrębnić, a tym samym rozdzielić i uznać, że w ramach funkcji kompensacyjnej ubezpieczyciel ma obowiązek zrefundować poniesione przez powoda wydatki związane z zapłatą nawiazki np. w 50%. Skarżący zapomina, że co do zasady ochrona ubezpieczeniowa w ramach odpowiedzialności cywilnej obejmuje wszelkie szkody wyrządzone osobom trzecim. Nie ma tu znaczenia w jakiej postaci i formie ta szkoda zostanie wyrówna poszkodowanemu przez sprawcę. W niniejszym przypadku przybrała ona postać nawiazki, którą powód był zobowiązany uiścić, gdyż w

przeciwnym razie byłby zagrożony możliwością podjęcia warunkowo umorzonego postępowania 75§2 kk, w czym z kolei przejawiają się pozostałe funkcje orzeczonego środka karnego.

Podsumowując, w ocenie Sądu Okręgowego apelacja stanowiła wyłącznie polemikę z trafnym rozstrzygnięciem Sądu Rejonowego i nie zasługiwała na uwzględnienie, a podniesione w apelacji lakoniczne argumenty za odpowiednim, bliżej niesprecyzowanym zmniejszeniem odpowiedzialności pozwanego w świetle art. 361§1 kc okazały się nieprzekonywujące, nie znajdując odzwierciedlenia ani w stanowisku orzecznictwa, czy też doktryny.

Z tych też względów apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy rozstrzygnął na podstawie art. 98§1, 3 kpc, 99 kpc w zw. z art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§1 kpc zaliczając w ich poczet koszty zastępstw procesowego według norm przepisanych, a wynikających z §6 pkt.3 w zw. z art. 12 ust.1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28.09.2012r. (Dz.U z 2013, poz. 490).

Sędzia: Przewodniczący: Sędzia:

Sędzia Ref. I instancji SSR P. Gregorczyk